

Erich Fromm: A szeretet művészete

- ▷ A lét kérdésére adott érett választ értjük szereteten
- ▷ Feloldás az elkülönültség ellen
- ▷ Nem igazi szeretet: a szimbiotikus együttélés

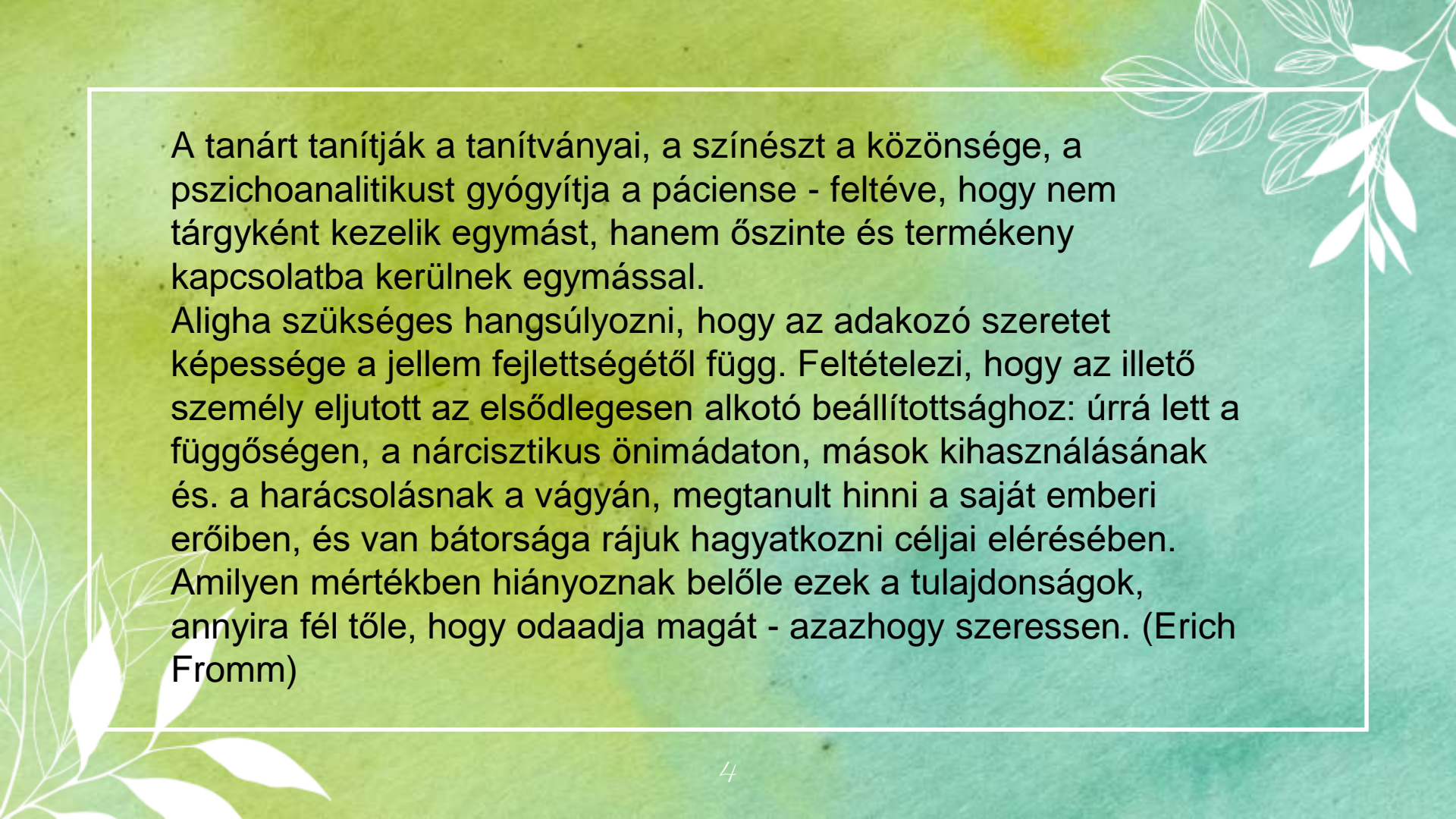
▷ Példák:

- Behódolás (mazochizmus)
- Uralkodás (szadizmus)

A szimbiotikus egyesüléssel szemben az érett szeretet olyan egyesülés, amelynek során az ember megőrzi integritását, egyéniségét. A szeretet tevékeny erő az emberben; olyan erő, amely áttöri az embert embertársaitól elválasztó falat, amely egyesíti őt másokkal; a szeretet legyőzeti vele az elszigeteltség és elkülönültség érzését, de lehetővé teszi, hogy azonos maradjon önmagával, megőrizze integritását. A szeretetben megvalósul az a paradoxon, hogy két élőlény eggyé válik, és mégis megmarad kettőnek.

„Az emberi kapcsolatok lényegében emberi automaták kapcsolatai; biztonságát valamennyi arra alapozza, hogy nem kóborol el a nyájtól, és nem különbözik sem gondolataiban, sem érzéseiben vagy tetteiben. Miközben mindenki megpróbál a lehető legközelebb férközni a többiekhez, mindenki végképp magára marad, átítatva a bizonytalanság, a szorongás és a bűntudat mély érzésével, ami mindig bekövetkezik, ha az emberi elkülönültséget nem sikerül leküzdeni. Civilizációnk számos csillapítószerrel kínál, hogy az emberek tudatosan megfélemlídhessenek erről a magányosságról: mindenekelőtt ott a bürokratizált, gépies munka feszes rutinja, amely segít az embereknek, hogy ne ébredjenek tudatára legalapvetőbb emberi vágyaiknak, a transzcendencia és az egyesülés óhajának. Mivel a rutin önmagában nem jár sikerrel, az ember a szórakozás rutinjával lesz úrrá öntudatlan kétségbeesésén, a szórakoztatóipar kínálta hallani- és látnivalók passzív elfogyasztásával; továbbá azzal a kielégüléssel, hogy örökké új dolgokat vásárol, és hamarosan túlad rajtuk. A modern ember csakugyan megközelíti azt a képet, melyet Huxley rajzolt róla a Szép új világában: jól táplált, jól öltözött, szexuálisan kielégített, viszont nincs énje, embertársaival csak a legfelszínebb kapcsolatban van, jelszavak irányítják, amelyeneket Huxley olyan velősen fogalmazott meg: "Az egyén akármit is érez, a közösségnek mit sem ér ez"; vagy "Nyúlj ki minden öröm után, ne halaszd holnapra bután", vagy ez a mindent megkoronázó kijelentés: "Manapság mindenki boldog." Az ember boldogsága ma abból áll, hogy "szórakozik". Szórakozása a kielégülés, amit abban talál, hogy elfogyaszt és "betermel" árut, látványt, ételt, italt, cigarettát, embereket, előadásokat, könyveket, filmeket mindent elfogyaszt, bekebelez. Az egész világ egyetlen nagy tárgya étvágyunknak: egy nagy alma, egy nagy üveg, egy nagy mell; mi vagyunk az örök csecsszopók, az örök várományosok, a reményteljesek - és az örök csalódottak.” (Erich Fromm)

„Az adás legfontosabb szférába azonban nem az anyagi dolgok világa, hanem a sajátosan emberi tartomány. Mit ad egyik ember a másiknak? Önmagát, önmaga legbecsesebbjét, az életét. Ez nem jelenti szükségképpen, hogy föláldozza az életét a másikért - csak hogy nekiadja azt, ami őbenne eleven; nekiadja az örömét, az érdeklődését, az értelmét, a tudását, a jókedvét, abánatát - minden kifejeződését és megnyilvánulását annak, ami benne eleven. Életét így odaadva gazdagítja a másik személyt, fokozza elevenségérzetét a saját elevenségérzetének fokozásával. Nem azért ad, hogy kapjon; adni önmagában tökéletes öröm. De azzal, hogy ad, óhatatlanul életre kelt valamit a másik személyben, és az visszasugárzik rá; ha őszintén ad, abban óhatatlanul benne foglaltatik a viszonzás. Aki ad, az adakozóvá teszi a másik személyt is, és mindketten részesülnek az örömből, amit létrehoztak. Az adás aktusában valami megszületik, és mindkét érintett személyhálás az életért, amely mindkettejük számára született meg. „ (Erich Fromm)

A tanárt tanítják a tanítványai, a színészt a közönsége, a pszichoanalitikust gyógyítja a páciense - feltéve, hogy nem tárgyként kezelik egymást, hanem őszinte és termékeny kapcsolatba kerülnek egymással.

Aligha szükséges hangsúlyozni, hogy az adakozó szeretet képessége a jellem fejlettségétől függ. Feltételezi, hogy az illető személy eljutott az elsődlegesen alkotó beállítottsághoz: úrrá lett a függőségen, a narcisztikus önimádaton, mások kihasználásának és a harácsolásnak a vágyán, megtanult hinni a saját emberi erőiben, és van bátorsága rájuk hagyatkozni céljai elérésében. Amilyen mértékben hiányoznak belőle ezek a tulajdonságok, annyira fél tőle, hogy odaadja magát - azazhogy szeressen. (Erich Fromm)

A szeretet lényege a fáradozás

A szeretet felelősség

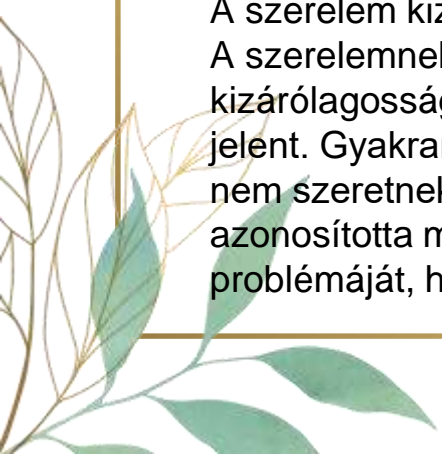
A szeretet tisztelet, azaz azt szeretnénk, ha az illető aszerint fejlődne, amilyenné egyébként is

A gyerekeknek semmi sem teheti hatékonyabb élményévé a szeretetet, az örömet és a boldogságot, mint ha olyan anya szereti, aki szereti önmagát.

Szerelem

A szerelem kizárólagos, nem úgy, mint a felebaráti és az anyai szeretet.

A szerelemnek ez a kizárólagos jellege további tárgyalást igényel. A szerelem kizárólagosságát gyakran tévesen úgy értelmezik, hogy birtokló ragaszkodást jelent. Gyakran látni olyan "szerető" párokat, akik egymáson kívül senki mászt nem szeretnek. Az ő szeretetük nem egyéb, mint páros önzés; két ember azonosította magát egymással, és úgy oldották meg az elkülönültség problémáját, hogy a magányos egyént a duplájára növesztették.

Beteges szeretet 1.

- ▷ Alapfeltétel:
- ▷ Egyik vagy másik „szerető” még mindig egy szülőfigurához kötődik
- ▷ Egyes esetekben: beszippantó anyaöl
- ▷ A „korrektség” léghőre a családban

„Sohasem biztos benne, hogy szülei mit éreznek és mit gondolnak; mindig van a levegőben valami ismeretlen, valami titokzatos. Végül is a lány saját külön ábrándvilágába húzódik vissza, megközelíthetetlenül válik, és ezt a magatartását megőrzi későbbi szerelmi kapcsolataiban is. A visszahúzódás továbbá erős szorongást fejleszt ki, azt az érzést, hogy gyökértelenül teng a világban, és gyakran mazochisztikus hajlamokra vezet, mert ez az egyetlen lehetséges módja annak, hogy erős izgalmi állapotot éljen át. Az ilyen nők gyakran jobban szeretik, ha a férjük jelenetet rendez és ordít, mint ha normálisabb és érzékenyebb magatartást tanúsít, mert ez legalább könnyít valamit a bennük levő feszültség és félelem terhén; nemritkán öntudatlanul maguk idézik elő az ilyen viselkedést, hogy véget érjen az érzelmi semlegesség gyötrő bizonytalansága.”

Beteges szeretet 2.

- ▷ Bálványozó szeretet- mindig új tárgyat keres, mindig csalódott
- ▷ Képzelt szerelem
- ▷ Időtől elvonatkoztatott szeretet

„Egy további formája a neurotikus szeretetnek: projektív mechanizmusok alkalmazása azzal a céllal, hogy az ember megkerülje a saját problémáit, és helyettük a "szeretett" személy fogyatékoságaival és gyarlóságaival foglalkozzon. Az egyének ebben a tekintetben igen sokszor úgy viselkednek, ahogy csoportok, nemzetek vagy felekezetek szoktak. Nagy műgonddal veszik számba a másik személy legkisebb hibáit is, a magukét pedig nagyvonalúan figyelmen kívül hagyják - buzgó igyekezetükben, hogy a másikat megvádolják vagy megjavítsák. Ha két ember egyszerre csinálja ezt - ahogy oly gyakran láthatjuk -, kapcsolatuk alapjává a szeretet helyett a kölcsönös projekció válik. Ha erőszakos vagyok, ha tétova, ha kapzsi, a partneromat vádolom vele, és jellememtől függően vagy meg akarom gyógyítani, vagy meg akarom büntetni. A másik személy ugyanezt teszi - és ily módon mindkettőnknek sikerül nem tudomást venni a saját problémáinkról és ezzel elkerülni, hogy egy lépést is tegyünk a saját fejlődésünk érdekében. A projekció egy másik formája az ember saját problémáinak kivetítése a gyerekekre. Mindenekelőtt ilyen projekció működik már a gyerekek kívánásában.”

Köszönöm a figyelmet!

szabo.toth.kinga@gmail.com